

Motion till riksdagen 2020/21:1411

av **Allan Widman (L)**

Sänkt straffmyndighetsålder

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en sänkning av den svenska straffmyndighetsåldern och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

År 2005 misstänktes 19 000 barn under 15 år för brott (Öberg 2007). Ungefär var tionde person i landet som misstänktes för brott var således inte straffmyndig. En hel del talar för att av det totala antalet brott som begås i landet idag svarar personer under 15 år för en ännu större andel. Allt oftare figurerar straffomyndiga också i samband med mycket grova brott samt i och omkring vuxnas kriminella nätverk. Redan på 90-talet fanns intervjuundersökningar som visade att brottsdebuten för personer med en omfattande, kriminell karriär i snitt skedde upp till ett par år före straffmyndighetens inträde.

Sverige har en förhållandevis hög straffmyndighetsålder, som gällt sedan 1864. De flesta europeiska länder ligger lägre. Sedan 1864 har mycket hänt. Den sexuella mognaden, umgänget med droger m.m. har generation efter generation sökt sig allt längre ned i åldrarna. Samtidigt råder det ingen tvekan om att dagens tonåringar är väsentligt mer upplysta ifråga om samhället än då den allmänna folkskolan just etablerats.

Avgörande vid bestämmande av straffmyndighetsålder måste vara vid vilken tidpunkt som ungdomar i allmänhet känner lagens gränser och kan överblicka konsekvenserna av ett brottsligt handlande. Beträffande unga lagbrytare är det mycket ofta förmögenhetsbrott, skadegörelse och våldsbrott det handlar om. Och självklart känner t.ex. det helt övervägande antalet trettonåringar till att det inte är tillåtet att slå andra samt att stjäla eller förstöra annans egendom.

Mot den bakgrunden finns det skäl att överväga en sänkning av straffmyndighetsåldern till den mognadsgrad som gäller för dagens svenska ungdomar.

Fördelarna med en sådan sänkning är flera. Viktigast torde vara att den kriminologiska forskningen i stort är enig om att tidiga reaktioner mot brott är de mest effektiva.

Om unga lagöverträdare inte möter tydliga reaktioner är risken stor att de fortsätter och fastnar i ett kriminellt beteende.

Idag gäller att så fort polisen märker att misstankarna riktar sig mot en person under femton år ska socialtjänsten underrättas. Någon utredning av brottsmisstanken inleds normalt inte, men polisen kan inleda en utredning enligt 31 § LUL (lagen om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare), exempelvis om socialtjänsten skulle behöva det, om det behövs för att utreda om någon som är straffmyndig deltagit i brottet, om man letar efter något som stulits eller om det annars är betydelsefullt att utredning görs. Oftast handlar det då om att det sociala, genom samtal med familjen och den underårige, ska försöka åstadkomma en bättre utveckling. Även om handläggningen av sådana ärenden från det sociala sidan varierar från kommun till kommun och tjänsteman till tjänsteman, finns det mycket som talar för att detta arbete inte bedrivs särskilt framgångsrikt. Om det kompletteras med en formenlig lagföring, där den unge får konfronteras med sin gärning och eventuella brottsoffer, torde samhällets allvarliga syn på brott bättre markeras.

Det handlar givetvis inte om att tretton- eller fjortonåringar ska kastas i fängelse. De särskilda regler som gäller till skydd för unga lagöverträdare hindrar detta. Men däremot bör de inom ramen för en lagföring ta ansvar för en brottslig gärning. Lagföringen, med polisförhör, rättegång, konfrontation med åklagare och målsägande, torde ha en mer tydligt preventiv effekt.

En annan viktig fördel är att brottsoffrens ställning stärks. Ungefär vart tionde brottsoffer kommer att få bättre möjligheter till ersättning för den skada de lidit. Eftersom underåriga normalt inte lagförs ankommer det idag i princip på brottsoffren att själva styrka att de drabbats av en brottslig gärning och eventuellt även att fastställa gärningsmannens identitet. Utan hjälp från polis och åklagare är detta ingen enkel uppgift.

Av stor betydelse är också det förhållandet att fler brott kommer att klaras upp. Alldeles bortsett från möjligheterna till ekonomisk kompensation är det för många brottsoffer och för allmänhetens tilltro till rättssamhället viktigt att gärningsmäns skuld klarläggs.

Enligt företrädare för främst polisen förekommer det att en del underåriga rider på det faktum att de inte kan straffas eller lagföras. Detta är stötande, inte minst när det är fråga om allvarliga brott. Men minst lika stötande är att många ungdomar som idag begår brott inte möts av tydliga reaktioner. Det är inget mindre än vuxenvärldens svek mot deras framtid.

Allan Widman (L)